

DOĞUMUNUN İLK HAFTASINDA BEBEK İLE İLGİLİ HÜKÜMLER*

Eşvak Said RADİNİ^{***}

Çev. Abdülkadir ŞANALMIŞ^{****}

Özet: İslâm adaleti teşvik etmek, insan hürriyetine davet etmek ve onun saygınlığını temin etmek için geldi. Bu sebeple İslâmî terbiye ferdin mükemmel bir şekilde gelişimine, şimdiki ve gelecekteki durumuna yoğunlaşmış ve çocuğun terbiye ve gelişimine her açıdan önem vermiştir. Bütün bu durumlar İslâm'daki terbiyeyi dengeli ve kapsayıcı bir terbiye haline getirdi. Bunda şaşılacak bir şey yoktur. Zira terbiyenin nihai gayesinin gerçekleşmesi Hanîf olan İslâm dinin temellerine uzanmaktadır. Bu nihai gaye İnsanın Allah Teâlâ'nın (c.c) şeriatına göre yeryüzünü imar eden onda karar kılan ve onun hayırlarından istifade eden ve Allah'a (c.c) ibadet eden ahlaklı, saygın, bilinçli yaratılmasıdır. İslâm, evlilik seçimi anından çocuğun gelişim ve terbiyesine önem verdiği gibi, bu önem çocuğun doğumundan buluş dönemine kadar ki süreçte gittikçe artmaktadır. Bu sebeple bu çalışma ve bu çalışmada açıklayarak ele alacağım meseleler çocuğun doğumundan itibaren bir haftalık terbiyesini ele alır. Bu ilk hafta icra edilmesi icap eden sünnet ve ada-bın en önemlilerini beyan etmeye gayret edeceğiz. Bu adaplar şöyledir:

- 1) Çocuğun doğumunun hemen ardından sağ kulağına ezan sol kulağına kamet okumak.
- 2) Çocuğa tahnik yapmak.^{****}
- 3) Çocuğa güzel bir isim vermek.
- 4) Akıka kurbanı kesmek.
- 5) Saçını kesip ağırlığıınca tasadduk etmek.
- 6) Çocuğu sünnet (hıtân) ettirmek.
- 7) Çocuğun doğumunda sünnete muhalif olan önemli bazı uygulamalardan bahsettik.

* Orijinal ismi “el-Ahkâmu'l-fikhiyye li'l-mevlûd fi'l-üsbûu'l-evvel” olan bu makale, Bağdat Üniversitesine bağlı Eğitim Fakültesinin Kuran İlimleri ve İslâmî Eğitim bölümünün “Mecelletü külliyyeti't-terbiye li'l-benât” isimli dergisinin 23. cildinin, 1. sayısında yayınlanmıştır. Yazar, makalede yeni doğan çocuğun ilk haftasında yapılması gereken fikhî hükümleri, genelde dört mezhebe göre değerlendirmiş, ayrıca konuyla ilgili sünnetleri ve rivayetleri aktarmıştır. Konuyla ilgili fikhî hükümleri ve rivayetleri, altı başlık altında değerlendirdikten sonra özellikle Mısır, Yemen, Irak gibi Arap ülkelerinde yeni doğan çocuklarla alakalı yaygın olan bazı bid'at uygulamalara da değinmiştir. Makalenin tercümesinde yazardan gerekli izin alınmıştır.

** Eşvak Said Radini, 2003 yılından beri Bağdat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kuran ilimleri ve İslâmî eğitim bölümünün de “fikhu'l-mukaren” mukayeseli İslâm hukuku dersleri vermekte olan yazar halen Yrd. Doç. olarak aynı üniversitede görevini sürdürmektedir. Uzmanlık alanı mukayeseli İslâm hukuku olan yazarın başlıca çalışma alanları “İslâm aile hukuku”, “İslâm miras hukuku”, “İslâm hukukunda çocuk” gibi konular zikredilebilir. Yazarın “Hacamat ve İslâm hukukunda hükümleri”, “Kadının mirası” adlı eserleri vardır.

*** Sakarya/Ferizli İlçe Vaizi, abdulkadirsanalmis@hotmail.com

**** Tahnik: Yeni doğan çocuğun ağzına hurma vb. tatlı bir şeyin sürülmesine denir. Bk. s.3.

GİRİŞ

Âlemlerin Rabbine hamdolsun, salatü selam peygamberlerin en şerefli olan efendimize, onun aile ve ashabına olsun. Küçük ve büyük hiçbir meseleyi ihmal etmeksizin beyan edip önem vermesi ve gerekli tembihatta bulunması İslâm'ın yüceliğini gösterir. İslâm, özellikle insanla alakalı konulara ehemmiyet vermiştir. Şöyle ki İslâm dini daha yaratılmadan önce insana ehemmiyet vermiş ve dindarlığı göz önünde bulundurularak evladının annesini seçmesi, velinin de kızını dindar bir eş ile evlendirmesini teşvik etmiştir. Daha ana karnında ceninken önem vermiş, mirasla ilgili birçok hüküm koymuş, ceninin aleyhine olacak her türlü cinayeti (suçu) haram kılmıştır. Doğumun akabinde akıka kurbanı, güzel bir ismin konması gibi uygulamalara, gençlik ve orta yaş dönemlerine önem vermiştir. Ayrıca evlatların ebeveynlerine iyilik etmeleri de teşvik edilmiştir. Nitekim Allah Teâlâ'nın (c.c) şu kavli de bunu tasdik eder "*Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti.*"¹. Aynı şekilde İslâm insanoğluna vefatından sonrada hürmet etmiş, bu sebeple vefatının ardından ölünün yıkanmasını, tekfinini, cenaze namazının kılınmasını ve defnedilmesini gerekli kılmıştır. Bu uygulamalar başka hiçbir varlık için meşru kılınmamıştır. İşte böylece ilâhi himaye ve rabbânî murakabe insanı her yönünü ve merhalesini kuşatmıştır.

Bu araştırma, İslâm'ın çocuğa vermiş olduğu önemin bir bölümünü özellikle ilk haftasına odaklanarak çocuğun doğumundan itibaren yapılması gereken hükümleri ele alır. İlk haftaya dair sünnetlerin unutulması, yedisi uygulaması, doğum gününü mum yakıp kutlama gibi garip uygulamaların artması sebebiyle bu konu üzerinde durduk. Bu konuyu, ilk haftaya dair sünnetleri insanlara öğretme ve uygulama, Hanîf İslâm dininin sünnetlerine aykırı olan uygulamalardan da sakındırmak için seçtik. Çünkü sünnetlere bağlı kalmak Allah'ın (c.c) izniyle dünya ve ahirette kurtuluşa vesile olacaktır. Araştırmamız, mukaddime, yedi ana başlık ile beraber sonuç bölümü ile tamamlanmıştır. Mukaddime'de bu konuyu seçmemizin sebebini ve ehemmiyetini ele aldık. Birinci ana başlıkta; yeni doğan çocuğun kulağına ezan ve kamet okumayı, ikinci ana başlıkta; tahnik uygulamasını, üçüncü ana başlıkta; çocuğa güzel bir isim vermeyi, dördüncü ana başlıkta; akıka kurbanı kesmeyi, beşinci ana başlıkta; çocuğun saçını kesip ağırlığınca tasadduk etmeyi, altıncı ana başlıkta; çocuğu sünnet ettirmeyi, yedincisi ve sonuncusu çocuğun doğumu akabinde yapılan sünnete aykırı bazı uygulamaların en önemlilerini ele almıştır. Sonuç bölümünde ise özet bir şekilde araştırmanın önemli neticeleri ele alınmıştır. Hz. Peygamber'e (s.a.s), âl ve ashabına salât ü selâm olsun.

1 İsra,17/23.

1. ÇOCUĞUN KULAĞINA EZAN OKUMAK

İslâm'ın yeni doğan çocuk için gerekli kıldığı uygulamalardan birisi de çocuğun sağ kulağına ezan, sol kulağına da kamet okumaktır. Bu uygulama doğumun hemen ardından yapılır.²

Hz. Peygamber (s.a.s) bu hususta şöyle buyuruyor; “*Kimin bir çocuğu olur da sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet okursa ona “ümmü sibyan”³ zarar vermez.*”⁴

Ebu Rafi (r.a); “*Resulullah'ın (s.a.s) Hz. Fatıma doğum yaptığı zaman, Hz. Hasan'ın kulağına ezan okurken gördüm.*”⁵ demiştir.

İnsanın vefatına yakın bir zamanda kelime-i şehâdet telkin edildiği gibi yeni doğan çocuğun hayatının başlangıcında da ezan ile açılış tevhit ile başlangıç yapılır.

1.1. Çocuğa Ezan ve Kamet Okumanın Hikmeti

Ezan ve kametin birçok hikmetleri olup biz bunları ilerde belirteceğimiz üzere özetleyeceğiz.

a) Ezan İslâm'ın şîârlarındandır. Böylece insanın kulağına dinletilen ilk şey Allah'ın (c.c) azametini ihtiva eden kelimeler olur. Allah'ın (c.c) azametini içeren kelime-i şehâdet İslâm'da ilk telaffuz edilen kelimelerdir. İnsanın dünyaya girişi anındaki İslâm'ın şîârının telkini, dünyadan çıkışı anındaki tevhidin telkini gibidir.⁶

b) Ezanın okunması ile insanın kalbine ilk dokunan ve nefsinde tesir eden İslâm kelimeleri ve Allah'ı (c.c) birlemek (tevhit) olmaktadır. Çünkü şeytan ezandan kaçır.⁷ Bütün bu manalar göstermektedir ki Hz. Peygamber (s.a.s), çocuğun dünya kokusunu teneffüs etmeye ve vücûdiyetin esintilerini solumaya başlamasından itibaren ona tevhidi, imanı aşılama, şeytanı ve nefsanî arzularından uzaklaştırmaya büyük önem vermiştir.

2 Nasih Ulvan, *Terbiyetü'l-evlad fi'l-İslâm*, I, 160.

3 Ümmü Sibyan; Yeni doğan çocuğun maruz kaldığı bir nevi rüzgârdır, bazen böyle bir durumdan korkulabilir. Bir görüşe göre de cin taifesinden bir kadın olup halk arasında “ümmü sibyan” denir. Ebubekir el-Cezâiri, *Minhacü'l-müslim*, I, 282.

4 Ebû Ya'lâ, *Müsnedü Ebi Ya'lâ*, XII, 150.

5 Ebû Dâvud, “Edâhî”, 21; Tirmizî, “Edâhî”, 17.

6 İbn Kayyım el-Cevziyye, *Tuhfetü'l-mevdûd*, I, 25.

7 İbn Kayyım el-Cevziyye, *Tuhfetü'l-mevdûd*, I, 25.

2. YENİ DOĞAN ÇOCUĞA TAHNİK YAPMAK

İslâm'ın yeni doğan çocuk için yerine getirilmesini gerekli kıldığı uygulamalardan ve haklardan birisidir. Tahnikin manası: Hurmayı çiğneyip çocuğun damağına sürmektir. Şöyle ki çiğnenmiş hurma parçası çocuğun ağızına sürülmek suretiyle çocuğun ağızına bu tatlı ezmenin ulaşması sağlanır. Hurma bulunamadığı takdirde Hz. Peygamber'in (s.a.s) sünnetine ittibâ etmek gayesi ile herhangi tatlı bir madde ile tahnik uygulaması yerine getirilir.⁸

Takva ve dindarlığı ile bilinen bir zatın kendisinden bereketlenmek ve çocuğa faydalı olması için bu uygulamayı yapması daha tercih edilmesi gereken bir uygulamadır.⁹

Tahnik uygulamasının müstehap olduğuna işaret eden bazı hadisler şunlardır:

a) Ebu Musâdan (r.a) rivayet olduğuna göre o şöyle demiştir; *“Bir erkek çocuğum dünyaya geldiğinde onu alıp Peygamberimize (s.a.s) getirdim. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s) onun damağına hurma sürdü.”*¹⁰

b) Enes b. Malik'ten (r.a) rivayet edildiğine göre; Ebû Talha'nın (r.a) hasta bir erkek çocuğu vardı. Ebû Talha evde değilken çocuk öldü. Eve döndüğü zaman:

– “Oğlumun durumu nedir?” diye sordu.

Çocuğun annesi Ümmü Süleym:

– O şimdi eskisinden daha rahat, dedi. Akşam yemeğini hazırlayıp getirdi. Ebû Talha yemeğini yedi sonra da hanımıyla yattı. Daha sonra hanımı ona “çocuğu defnediniz” dedi.

Ebû Talha sabahleyin Hz. Peygamber'e (s.a.s) gitti ve olup biteni anlattı. Peygamber (s.a.s):

– *“Bu gece ilişkide buldunuz mu?”* diye sordu.

Ebû Talha:

– Evet, dedi. Hz. Peygamber (s.a.s):

– *“Allah'ım, bu ikisine mübârek kıl”* diye dua etti.

(Zamanı gelince) Ümmü Süleym bir erkek çocuk doğurdu. Ebû Talha bana:

8 Nasih Ulvan, *Terbiyetü'l-evlad*, I, 60-61.

9 Hannan, *Terbiyetü'l-tıfl fi-l-İslâm*, 37.

10 Buhârî, “Akika”, 1.

– “Çocuğu al, Hz. Peygamber'e götür” dedi. Ümmü Süleym de bir miktar hurma verdi, Hz. Peygamber (s.a.s):

– “Çocuğun yanında herhangi bir şey var mı?” diye sordu. Ben:

– Evet, bir kaç hurma var, dedim. Hz. Peygamber (s.a.s) hurmaları ağzına alıp çiğnedi. Sonra çıkarıp çocuğun ağzına koydu ve damağını hafifçe ovdu, adını da Abdullah koydu.¹¹

a) Esmâ b. Ebî Bekir (r.a.) anlatıyor:

“Mekke'de Abdullah b. Zübeyr'e (r.a) hamile kalmıştım. Doğum yaklaşmıştı ki, Mekke'yi terk ettim ve Medine'ye geldim, Kubâ'ya indim. Abdullah'ı Kubâda dünüyaya getirdim. Doğunca, bebeği alıp Rasûlullah'a (s.a.s) götürdüm, kucağına bıraktım. Rasûlullah (s.a.s) bir hurma istedi, ağzında çiğneyerek ezdikten sonra, çocuğun ağzına tükürüğünden sürdü. Abdullah'ın midesine ilk inen şey Rasûlullah'ın (s.a.s) tükürüğü idi. Sonra (yumuştattığı o) hurma ile çocuğun damağını ovdu, hakkında bereketle dua etti. Müslüman aileden ilk doğan çocuk bu idi. (Medine'de bütün Müslümanlar) onun doğumuna çok sevindiler. Çünkü ‘Yahudiler size sihir yaptılar, asla doğum yapamayacaksınız.’ diye bir şayia çıkarılmıştı.”¹²

2.1. Tahnîk Uygulamasının Hikmeti

a) Çocuk, dilini damakla beraber hareket ettirmesi, dudaklarını yalayarak çenelerini, ağız adalelerini güçlendirmiş olur. Böylece tabii ve güçlü bir şekilde annesini emmeye hazır hale gelir.¹³

b) Fazilet ve takva sahipleri ile hayır duası almaktır.

c) Küçük çocukları, fazilet sahibi kimselere mübarek, güzel huylu, yumuşak başlı, mütevazı, şefkatli ve halim olmaları için dua etmek üzere götürmek müstehaptır.¹⁴

3. ÇOCUĞA GÜZEL İSİM VERMEK

Babanın güzel bir isim vermesi çocuğun baba üzerindeki haklarından biridir. Çocuğun isimlendirilmesiyle ilgili özel hükümleri birazdan açıklayacağım. Tesmiyede sünnet olan, çocuğun doğumunun yedinci günü güzel bir isim seçip ço-

11 Buhârî, “Akika”, I; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, III, 175.

12 Buhârî, “Menâkıbü'l-enşâr”, 45.

13 Nasih Ulvan, *Terbiyetü'l-evlad*, I, 61.

14 Nasih Ulvan, *Terbiyetü'l-evlad*, I, 61.

cuğa isim vermektir.¹⁵ Nitekim Hz. Peygamber'in (s.a.s) şu sözü bunun delilidir: "Siz kıyamet günü kendi isimleriniz ve babalarınızın isimleri ile çağırılacaksınız. Öyle ise çocuklarınıza güzel isimler koyunuz."¹⁶ Çocuğun yedinci gün belli bir isim ile isimlendirilmesine dair bazı hadisler varid olmuştur. "Yeni doğan her çocuk, akıkası karşılığında rehindir. Akıkası doğumunun yedinci gününde kesilir, o günde ona isim verilir ve başı tıraş edilir."¹⁷

Bu emrin özel bir hüküm olduğunu kabul eden âlimlere göre yedinci günden önce isimlendirilmez. Bununla beraber çocuğun doğumundan itibaren isim verilebileceğinin cevazına dair hadisler vardır. Nitekim bir rivayette Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurmuştur; "Dün gece bir oğlum dünyaya geldi ve ona babam İbrahim'in (a.s) ismini verdim."¹⁸

Çocuğa güzel ve makbul isimler verilmesi konusunda Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurmaktadır: "Allah'a (c.c) en sevimli gelen isimler, Abdullah ve Abdurrahman'dır."¹⁹

Çocuklara çirkin isimlerin konulmasının nehyedilmesi: Hz. Aişe'nin (r.a) çirkin isimleri değiştirdiği²⁰ aynı zamanda Hz. Ömer'in (r.a) (isyankâr, inatçı anlamına gelen) "Âsiye" adlı kızının ismini "Cemile" (güzel, dilber) diye değiştirdiği rivayetine dayanmaktadır.²¹

"el-Melik", "el-Ahad" gibi Allah'a (c.c) mahsus isimleri tesmiye etmek de yasaklanmıştır. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s) "Allah indinde en kötü isim Melikü'l-Emlâk ismi alan kişi (nin ismi) dir. Allah (c.c)'den başka Mâlik yoktur." buyurmuştur.²²

Çocuğa çirkin lakaplarla hitap edilmesinin yasaklanması: Mesela; "Birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın."²³ âyet-i kerimesi fehvasınca; el-Ever (şaşı), el-Ehras (dilsiz), el-Etraş (sağır), el-Kazem (cüce) vb. çirkin lakaplardır.

İçinde karamsarlık anlamı olan kelimelerden müştak bir isimle çocuğun isimlendirilmesinin yasaklanması: Böylece uğursuzluk anlamını içeren isimlendirmenin musibetlerinden çocuk korunmuş olur. Nitekim Saîd b. Müseyyeb (ö. 94/713)

15 el-Hin - el-Buga, *el-Fıkhu'l-menhecî alâ mezhebi'l-İmam Şafî*, I, 25.

16 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, V, 194; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IX, 306.

17 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, V, 1228; Nesâî, "Akika", 4.

18 Buhârî, "Edeb", 109; Müslim, "Fedâil", 62.

19 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, X, 274; Ebû Dâvûd, "Edeb", 61.

20 Tirmizî, "Edeb", 66.

21 Müslim, "Âdâb", 15.

22 Buhârî, "Edeb", 114.

23 Hucurât/11.

babasından o da dedesinden şöyle rivayet ediyor; “Hz. Peygamber’in (s.a.s) yanına gittim, “ismin nedir” diye sordu? Bende “Hazn” (üzüntülü) dir dedim. Hz. Peygamber (s.a.s), “senin ismin “Sehl” (uysal-uygun tabiatlı) olsun” dedi, bende “hayır babamın verdiği ismi değiştirmem” dedim, Saîd b. Müseyyeb der ki; bundan sonra hep üzüntü ve keder başımızdan eksik olmadı.²⁴

Allah’tan (c.c) başka ibadet edilmesi haram olan varlıkların isimlerini vermek de helal değildir. Abduluzza, Abduamr, Abdulkabe vb. isimler buna örnektir. “Kul” anlamına gelen “abd” lafzını Allah’tan (c.c) başkasına izafe ederek Abduali (Ali’nin kulu anlamında), Abdülhüseyin, Abdulkabe vb. isimlendirmeler caiz değildir.²⁵

“Şeytan”, “zalim”, “şihâb” (parlak yıldız), “hımar” (merkeb), “kelb” (köpek) gibi kötü isimlerin ve “bereket”-“cenîh” gibi zikredilmediği zaman örftüde uğursuzluk sayılan isimlerin kullanılması mekruhtur. Semura b. Cündüb.den (r.a) rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.s) şöyle buyurmuştur: “*Sakin çocuğunun ismini Yesâr, Rebhah, Necîh, Eflâh koyma. Çünkü (olur ki) sen (kendine bu isimlerden birini verdiği köleni kast ederek): O orada mı? diye sorarsın (karşıdaki de): (Semure dedi ki:) Hayır cevabını verir. “Böylesi isimler dörtlü, benim adıma onları fazlalaştırmayın.” buyurmuştur.*”²⁶

Şeytan isimleri olarak bilinen isimleri de kullanmak mekruhtur. “Hınzeb”, “el-Velehan”, “el-Ever”, “el-Ecda” gibi isimler buna örnek olarak verilebilir.²⁷ Ebî İbn K’ab’dan (r.a) rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.s) “*Abdest alan kişiye musallat olan şeytan vardır ki ona; “el-Velehan” denir. Suyun vesvesesinden sakının.*” buyurmuştur.²⁸

24 Buhârî, “Edeb”, 107-108. Bu hadisin şerhinde; “hazn-huzûnet” kelimesi üzüntüden daha ziyade “sertlik-kabalık” vb. anlamlara geldiği belirtilmiştir. “Sehl” ise tam aksi anlamda “uysal tabiatlı” anlamındadır. İbn Hacer, *Fethu’l-Bârî*, X, 590. (Müt.)

25 İbn Kayyım, *Tuhfetü’l-mevdûd*, I, 86-87.

26 Müslim, “Âdâb”; 12; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, V, 10-11. Konumuzu teşkil eden bu hadis-i şerif çocuklara Yesâr (kolaylık), Rebah (üretmek), Necîh (gayesine ermeye muvaffak olan), Eflah (gayesine erişen), Bereket (artma, fazlalaşma mutluluk) isimlerini koymanın caiz olmadığını ifade etmektedir. Bu hadislerde çocuklara sözü geçen isimleri vermenin uygunsuzluğunun sebebi şöyle açıklanmaktadır: Çünkü kolaylık, kâr, muvaffakiyet, bereket ifade eden bu isimleri alan kimselerin bir mecliste olup olmadığı sorulduğu zaman orada bulunanlar, yanlarında bulunmadığını ifade etmek için «burada başarı, bereket, kâr... yoktur» diye cevap vereceklerdir. Tabii ki o mecliste hayır ve bereket olmadığını dile getiren bu ifade, o mecliste bulunanların hoşuna gitmeyeceği gibi aynı zamanda buna bu isimlerden birini taşıyan kimsenin sebep olduğunu düşünerek, onun hakkında kötü düşünmeye ve hatta onun uğursuz olduğuna, inanmaya başlayacaklardır. Yeni-el-Kayapınar, Sünen-i Ebi Davud Tercüme ve Şerhi, XVI, 192-193. (Müt.)

27 İbn Kayyım, *Tuhfetü’l-mevdûd*, I, 190. “Hınzeb” namazda musallat olan, “el-Velehân” abdest alırken musallat olan, “el-Ever” zina vb. gayri ahlaki günahları teşvik eden, “el-Ecda” namaz kılanın önünden geçen şeytanlara verilen isimlerdir. Münavi, *Feyzu’l-kadir*, II, 503 (Müt.)

28 Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 162; Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, II, 2; Beyhâkî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, I, 179.

Cebrail, Mikail, İsrail vb. meleklerin isimlerini koymak da mekruhtur. Aynı şekilde “Harb” (savaş), “Mürre” (acı) vb. insanın tabi olarak hoşlanmayacağı isimlerde uygun değildir.²⁹ Böyle isimlerin değiştirilmesi de sünnettir. Hz. Peygamber (s.a.s) “Âsiye” isimli bir kadının ismini “Cemile” diye, “Berre” ismini de “Zeyneb” (Zeyneb Binti Cahş) diye değiştirdi.³⁰

Üsâme b. Ahzeriyye’den (r.a.) rivayet edildiğine göre Rasûlullah’a (s.a.s) gelen bir cemaat içerisinde: “Esrem” isimli bir adam varmış; Rasûlullah (s.a.s) O’na: Adın ne? diye sormuş da (adam): Ben Esremim, demiş; bunun üzerine Hz. Peygamber de (s.a.s): Sen Zür’asın, buyurmuştur.³¹

Güzel isim nasıl seçilir? Güzel ismin tercih edilmesinde üç seçenek vardır:

- a) Peygamberler, nebiler ve salih kulların isimleri tercih edilebilir.
- b) İsmi; kısa, dile hafif gelen, lafzı kolay olan, işitildiğinde rahat bir şekilde anlaşılacak olan bir isim tercih edilebilir.
- c) Manası güzel olan, isimlendirilen kimsenin haline, inancına, konumuna ve makamına uygun olması tercih edilebilir.³²

4. AKİKA KURBANİ KESMEK

Akîka; sözlükte “kesmek” anlamına gelir. Aynı kökten gelen “akîka”, “akik”, “ıkka”, kelimeleri yeni doğan çocuğun başındaki saça denir. Sonra akika kurbanının kesildiği kurbana akîka denmiştir. Saçı tıraş etmek anlamına gelen, “halk” ile akîkanın kökeni olan “ak” kelimesi aynı anlamı ifade ederler.³³

İstilah anlamı ise ifade ettiğimiz gibi yeni doğan çocuğun yedinci gününde (Allah’a şükür maksadıyla) kesilen kurbandır.³⁴ “Akîka” diye isimlendirilmenin bir sebebi de kurbanın kesilmesi esnasında damarlarının kesilmesidir. Ancak doğal olarak kurban kesimi esnasında damarları kesilen her kurbanlık hayvana “akîka”

29 İbn Kayyım, *Tuhfetü'l-mevdûd*, I, 90-91.

30 Takiyyuddin el-Makrızî, *İmtâu'l-esma'*, II, 274.

31 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebir*, I, 231; Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 276. “Esram”, kesmek anlamına gelen “sarım” kökünden gelir. Biçilmiş ya da kırılmış ekin demektir. Dolayısıyla bu kelime “kesiklik, kopukluk” gibi bereketsizlik ifade eden manalar taşımaktadır. Bu sebeple Hz. Peygamber (s.a.s) bu ismi tohum ve tohum ekecek yer gibi hayır ve bereket ifade eden “Zür’a” kelimesiyle değiştirmiştir. Yeni-el-Kayapınar, a.g.e, XVI, 186-187. (Müt.)

32 Suveyd, *Menhecü'r-terbiyeti'n-nebeviyye lit'tfîl*, I, 10.

33 Feyyûmî, *el-Misbâhu'l-münîr*, II, 422.

34 Cezâiri, *Minhacü'l-müslim*, I, 282.

denmesi münasip değildir. Nasıl ki “Müzdelife” kelimesi, “toplanma, bir araya gelme” anlamında “cem” adıyla da anıldığı halde “Arafat” da (vakfe için toplanıldığı halde) aynı isimle anılmaz. Bu sebeple “udhiyye” ve “hedy” kurbanlarında da aynı kesim işlemi gerçekleşse de bu kurbanlara “akıka” denmez.³⁵

4.1. Akıkanın Dini Dayanağı

Akıkanın cevazında âlimler arasında bir ihtilaf yoktur. Yahya b. Said el-Ensârî (ö. 143/760), “Ben öyle insanlara ulaştım ki onlar ne kız ne de erkek çocukları için akıka kesmeyi bırakmazlardı.”³⁶ demiştir. İbnü'l-Münzir (ö. 318/930 [?]), “Akıkanın âlimlerin onayladığı ve eski zamanlardan günümüze dek Hicaz ehlinin devam ettirdiği bir uygulama” olduğunu, İmam Mâlik (ö. 179/795) de bu konuda âlimlerin ihtilaf etmediğini belirtmiştir.³⁷

Hz. Peygamber'in (s.a.s) fiili uygulaması ve sahabenin bu uygulamayı devam ettirmesi de akıkanın meşruiyetine delâlet etmektedir. Müminlerin annesi Hz. Aişe (r.a) şöyle rivayet etmiştir; “Yeni doğan erkek çocuğu için birbirine denk iki koyun, kız çocuğu için ise bir koyun kesilir.”³⁸

Akıkanın meşruiyet sebebi Arapların çocuklarına akıka kurbanı kesmeleri ve bunu gerekli bir iş olarak görmeleridir. Bu uygulama; ekonomik, sosyal ve psikolojik anlamda birçok maslahatlar içermektedir. Hz. Peygamber de (s.a.s) bu eski uygulamayı kaldırmamış onunla amel etmiş, insanlar da ona rağbet etmiştir.³⁹

4.2. Akıkanın Hükümü

İslâm âlimleri akıkanın hükümü hususunda iki görüş üzerinedir. Bir kısmı müstehap olduğunu bir kısmı da sünnet-i müekkeke olduğunu belirtmiştir.

35 Useymin, Muhammed b. Salih, *Şerhu'l-mümte' alâ zâdi'l-müstenka'*, III, 431. Udhiyye; Allah Teâlâya yaklaşmak için fedakârlık nişanesi ve şükran ifadesi olmak üzere Müslüman, âkil, bâliğ, hür, mukim ve kurban nisabına malik kişilerce kesilen özel hayvana denir. Hedy; Allah Teâlâya manen yaklaşmak için veya bir cinayetten dolayı kefarete olarak kesilmek üzere Harem-i Şerif'e götürülen kurbanı denir. Erdoğan, Mehmet, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri*, I, 190-318. Müzdelife ise; Arapçada “izdilâf” kökünden gelmekte olup yakın olmak anlamındadır. Mina'ya yakın olduğu için bu isimle (müzdelife) anılmıştır. Ayrıca hacıların vakfe sırasında bu mekânda toplanmaları sebebiyle “cem” diye de isimlendirilmiştir. İbn Âşûr, *et-Tahrir ve't-Tenvir*, I, 240. (Müt.)

36 Muvatta', “Akıka”, 2. Yahya b. Said el-Ensârî, bu ifadesi ile sahâbe ve tâbiîn ihtilafsız bir şekilde akıka uygulamasını sürdürdüğünü belirtmektedir. Tehânevî, Zafer Ahmed, *İ'lâü's-sünen*, XVII, 114. (Müt.)

37 İbn Kayyım, *Tuhfetü'l-mevdûd*, I, 46.

38 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, XL, 30; Tirmizi, “Edahi”, 16.

39 Abdülhamid el-anani, *Terbiyetü't-tıfl fi'l-İslâm*, 41.

Tercih edilen görüş, akıkanın sünnet-i müekkele olduğu görüşüdür. Akıkanın müstehap olduğuna dair Hanefilerin⁴⁰ delili şu rivayettir; “Yeni doğan her çocuk, akıkası karşılığında rehindir. Akıkası doğumunun yedinci gününde kesilir, o günde eza kendisinden giderilir (ona başı tıraş edilir) ve isim verilir.”⁴¹

Şafiî mezhebinde ise sünnet-i müekkele olup⁴² çocuğun nafakasını karşılayan velisinden akıka kurbanı kesmesi talep edilir. Hz. Peygamber’in (s.a.s) ve sahabenin uygulaması akıkanın müstehap olduğunu gösterir. Nitekim Selmân b. Âmir ed-Dabbî’den (r.a) şöyle rivayet edilmiştir; “Çocuğun doğumuyla beraber akıka kurbanı vardır. Onun adına akıka kurbanı kanı dökünüz ve çocuktan ezayı gideriniz”.⁴³

Mâlikî mezhebine göre ise; hür olup gücü yetenler için mendup, kesilmesi gereken hayvanın yaşı, kesim şartları tamamıyla “udhiyye” kurbanı gibidir. Çocuk, gündüz fecrin doğumundan sonra dünyaya gelirse o gün hesap edilmeksizin yedinci günü kurban kesilir, akşam güneş batımına kadar devam eder. Akıka, yedinci günü akşam vaktine kadar yerine getirilmezse artık sorumluluk düşer. Çocuk sayısınca kurban kesilir ve özellikle güneşin doğumundan sonra kesilmesi ise daha güzeldir.⁴⁴

4.3. Akıkanın Sadaka Olarak Verilmesi

Kesilen akıka kurbanının etinden, yenilir, tasaddukta bulunulur, hediye verilir, etin bir kısmı saklanılabilir, yenilen miktarca sadaka verilir. “Udhiyye” de olduğu gibi kurban belirlendikten sonra akıka için belirlenen hayvanın satımı da caiz değildir. Hepsinin hükmüne gelince kurban gibidir⁴⁵

4.4. Akıkanın Hikmetleri

a) Akıkası karşılığında rehin olan çocuk kesilen kurban vesilesiyle rehinden kurtulmuş olur. Ahmed b. Hanbel (ö. 241/855), “yeni doğan her çocuk, akıkası

40 Kâsânî, *Bedâi’u’s-sanâ’i*, V, 127.

41 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, XXXIII, 356. Hadiste geçen “ve yumâtu anhu’l-ezâ” ifadesi çocuğun saçının tıraş edilmesi veya kirlerinin giderilmesi şeklinde yorumlanmıştır. İbn Hacer, *Fethu’l-bârî*, IX, 507. (Müt.)

42 Cüveynî, *Nihâyetü’l-matlab fi dirâyeti’l-mezheb*, XVIII, 205.

43 Buhârî, “Akıka”, 2; Nesâî, “Akıka”, 1.

44 Karavî, *el-Hulâsatü’l-fıkhiyye alâ mezhebi’s-sâdeti’l-Mâlikiyye*, I, 275.

45 Nevevî, *Ravzatü’t-tâlibin*, II, 499.

karşılığında rehindir” rivayetinde⁴⁶ geçen “mürtehin-irtilhan” lafzını ebeveynin ahirette şefaatten mahrum kalmaları anlamında yorumlamıştır.

b) Yemek yedirmenin değerini ortaya koyma, fakirlerin ve komşuların kendilerine hediye vermektir. Bu da tam anlamıyla büyük bir (akıkanın) kesilmesiyle gerçekleşir. Kesilen kurbanın kemikleri (çocuğun sıhhatli olmasına sebep olması niyetiyle) kırılmaz, azalarından hiçbirisi eksiltilemez. Şüphesiz bu uygulama en güzel bir tutumdur. Cömertlik ve ikram hususunda hediye verilen kimseler nezdinde de daha büyük bir öneme sahiptir.⁴⁷

c) Çocuk nimetini bahşeden Rabbimize şükretme, çocuğun korunması ve muhafazası için de bir vesile olması da akıkanın hikmetlerindedir.⁴⁸ Yüce Rabbimizin kurban edilecek olan Hz. İsmail'e (a.s) bedel olarak bir koç göndermesi gibi akıkada yeni doğan çocuk için adeta feda edilen bir kurbandır. Cahiliye döneminde de bu akıka uygulaması bilinir, kurban kesilir ve çocuğun alınına kesilen kurbanın kanı sürülürdü. Hz. Peygamber de (s.a.s) bu uygulamayı devam ettirmek suretiyle onaylamış, ancak “*ukûk*” ismini ve çocuğun başına kanın sürülmesini kaldırmıştır.⁴⁹ “*Anne-babaya itaatsizlik anlamına gelen “ukûk” -ifadesini- sevmiyorum*”,⁵⁰ “çocuğun başına kan sürülmesin”⁵¹ buyurmuştur.

d)Yeni doğan çocuğun Hanîf olup, Hz. İbrahim (a.s) ve Hz. İsmail'in (a.s) dinine tabi olduğunu ifade etme, cömertlik ve keremi tetikleme, cimrilik ve tamahkârlıktan sakındırma, yeni doğan çocuğun nesebini ince bir hassasiyet ile yayma hikmetleri vardır. Akıka kurbanını kesmek, hoş olmayacak üsluplar ile yeni doğan çocuğun doğumuna dair söylentileri engeller ve ince bir hassasiyet ile çocuğun doğumunu müjdeler.⁵²

e) Akıka ile yeni doğan çocuğun azalarının, sağlığının selameti ve kuvveti için bereket olmasını ummak ve temenni etmektir. Çünkü akıka, adeta çocuk için fideye mesabesindedir.⁵³

46 Muvatta', "Akıka", 2.

47 Nasih Ulvan, *Terbiyetü'l-evlad*, I, 79. Hz. Aişe'den (r.a) gelen bir rivayette, çocuğun azalarının selamet üzere olması hikmetine binaen akıka kurbanının kemiklerinin kırılmaması tavsiye edilmiştir. Bk. el-Benna, Ahmed Abdurrahman, *Fethu'r-rabbânî*, XIII, 132. (Müt.)

48 Cezâiri, *Minhacü'l-müslim*, I, 282.

49 İbn Kayyım, *Tuhfetü'l-mevdûd*, I, 64.

50 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, II, 182; Nesâî, "Akıka", 1.

51 Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IX, 303; Tahavî, *Müşkilü'l-âsâr*, I, 460.

52 Abdülhamid el-Anani, *Terbiyetü'r-tıfl fi'l-İslâm*, 41.

53 Nasih Ulvan, *Terbiyetü'l-evlad*, I, 79.

f) Akıka, çocuğun güzel yetişmesine, selamette kalmasına, hayatının uzun olmasına, şeytanın zararlarından muhafaza edilmesine vesile olur. Ayrıca akıkanın her bir azasının çocuğun azalarına karşı fidye niteliğinde olması sebebiyle udhiyye kurbanı kesilirken yapılan duanın akıka kesilirken de yapılması müstehaptır.⁵⁴ Ahmed b. Hanbel'e (ö. 241/855) akıka kesileceği zaman nasıl dua edilmesi gerektiği sorulduğunda şu duayı zikretmiştir; Şöyle dua edilir: "Bismillah, der, udhiyye de yaptığı niyeti yapar ve bu falan oğlu falanın akıkasıdır, Ey Allah'ım bu kurban senden geldi ve senin için kesiliyor". Udhiyye de müstehap olan şeyler, etinin kemiklerden sıyrılması vb. akıkada da müstehaptır. Çocuk adına kesilen bu kurbanda Allah'a (c.c) yakınlık, şükür, fidye, sadaka vb. anlamlar vardır. Ayrıca büyük sevinç günlerinde Allah'a (c.c) şükür maksadıyla yemek yedirme, nikâhın arzulanayan gayesi olan nimeti gerçekleştirme gibi amaçları vardır. Bu nimeti elde etmeye vesile olan nikâh merasiminde yemek verilmesi meşru olduğu gibi nikâhın gayesi olan çocuk nimetine kavuşma durumunda ise yemek verilmesi daha evlâdır.⁵⁵

4.4.1. Akıka Kurbanı İle Alakalı Riayet Edilmesi Gereken Bazı Hükümler Şunlardır

Udhiyyede kesilecek hayvanlarda aranan asgari yaş sınırı, birtakım kusurlardan salim olması akıkada da gerekli olup, udhiyyede caiz olmayan durumlar akıka içinde geçerlidir.⁵⁶ Bu sebepten ötürü çok zayıf ve düşkün, bir veya iki gözü kör, mezbahaneye gidecek kadar yürüyemeyen, aksaklığı bulunan, kulak-kuyruk-kalçası yarıdan fazlası kesik olan, dişlerinin çoğunluğu dökülmüş, sağır, otlayamayacak derecede cinnet geçirmiş hayvanların kurban edilmesi sahih değildir. Ancak kulağın yırtılması, boynuzun kırılması, yürümesine engel olmayacak derecede topallığın bulunması gibi hafif kusurlar kurbanlık hayvanın kesilmesine mani değildir.⁵⁷

54 İbn Kayyım, *Tuhfetü'l-mevdûd*, I, 64.

55 İbn Kayyım, *Tuhfetü'l-mevdûd*, I, 64. Udhiyye ve akıka kurbanları kesilirken; "Bismillah, Allahumme minke ve leke..." vb. dualar ile başlanır. Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IX, 483-484. (Müt.)

56 Cezâirî, *Minhacü'l-müslim*, I, 282. Kurbanlık hayvanların yaş sınırı; develerde beş, sığır ve mandalarda iki; koyun ve keçilerde bir yaşını doldurma şartı aranır. Altı ayını tamamlayıp yedinci ayına giren koyunun gösterişli olma durumunda kurban edilmesi caizdir. Zuhayli, Vehbe, *el-Fıkhu'l-İslâmi ve edilletuhu*, IV, 2723, (Müt.)

57 Nasih Ulvan, *Terbiyetü'l-evlad*, I, 79.

5. SAÇINI KESİP AĞIRLIĞINCA SADAKA VERMEK

Yeni doğan çocukla ilgili İslâm'ın ortaya koyduğu hükümlerden bir tanesi de doğumunun yedinci günü saçını kesip ağırlığınca fakirlere ve hak edenlere gümüş tasadduk edilmesidir.⁵⁸ Bu hususta birçok hadis rivayet edilmiştir.

Semüre b. Cündeb'den (r.a) rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.s) “Doğan her bir çocuk, akîkası karşılığında rehindir. Akîkası doğumunun yedinci gününde kesilir, o günde kendisine isim verilir ve başı tıraş edilir.”⁵⁹ buyurmuştur.

Ebû Râfîden (r.a) rivayet edildiğine göre Hz. Fatıma (r.a) oğlu Hz. Hasan (r.a) için iki koç akîka kurbanı kesmeyi murad etti. Hz. Peygamber (s.a.s), (Hz. Hasan'a zaten akîka kesmişti) “Sen kesme, (oğlunun) saçını kesip ağırlığınca tartıp gümüş sadaka olarak ver.” buyurdu.⁶⁰

Büreyde el-Eslemî (r.a) “Cahiliye döneminde bizden bir kimse dünyaya geldiği zaman bir koyun kesilir sonra çocuğun başına kurbanın kanından sürülürdü. İslâm geldikten sonra biz yine kurban keser, çocuğun başını tıraş eder ve zaferan (safran çiçeğinin boyasını) çocuğun başına sürerdik.” demiştir.⁶¹

5.1. Yeni Doğan Çocuğun Saçının Kesilmesinin Hükümü

Fıkıh âlimleri, çocuğun saçının kesilmesinin hükümü hususunda farklı görüşlere sahiptir. Cumhur; Mâlikî,⁶² Şâfiî⁶³ ve Hanbelî⁶⁴ âlimler çocuğun saçının kesilmesinin ve ağırlığınca altın veya gümüşün sadaka olarak verilmesinin müs-

58 Abdülhamid el-Anani, *Terbiyetü't-tıfl fi-l-İslâm*, 37.

59 Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 237; Nesâî, “Akîka”, 4. Hadislerde akîkanın kesilmesinin akabinde tıraş edilmesi zikredilmiştir. Dolayısıyla kurbanın kesilmesi ve saçın tıraş edilmesinde tertibe riayet etmek gerekli olmasa bile İbn Hacer, Begavî ve Nevevî gibi hadis âlimleri tertibe riayet etmeyi yani çocuğun tıraş edilmesinden önce akîkanın kesilmesini müstehap olarak görmüşlerdir. Vellevî, *Şerhu Sünen-i Nesâî*, XXXII, 369-370. (Müt.)

60 Ahmed b. Hanbel, *el-Müstedrek*, VI, 392. Akîka kurbanı olarak erkek çocuk için iki koyun, kız çocuk için de bir koyun kesilir. Sahâbe ve tabiînin ekserisi ile ulemanın çoğu bu görüştedir. Hanefî âlimler ile İmam Mâlik bu hususta kız ile oğlan arasında bir fark görmemişlerdir. Her ikisi için de birer koyun kesilir. Erkek çocuk için akîka kurbanı olarak iki koyun kesileceğini ifade eden cumhuru ulemaya göre “Hz. Peygamber'in (s.a.s) Hz. Hasan ile Hüseyin için akîka kurbanı olarak birer koyun kestiğini ifade eden hadis-i şerif muztarip bir rivayet olarak kabul edilmiştir. Yeni-el-Kayapınar, a.g.e, X, 539-541. (Müt.)

61 Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 238; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IX, 302. Yani çocuğun yıkanmasından ve temizlendikten sonra koku sürme amacıyla yeni doğan çocuğa safran kokusu sürülürdü. Bk. Ali el-Kârî, *Mirkâtü'l-meîâtih*, VIII, 82. (Müt.)

62 el-Ezherî, *es-Semeraldâni fi takrîbi'l-meânî şerhu risâleti İbn Ebî Zeyd el-Kayravânî*, I, 41.

63 el-Ezherî, *Hâşiyetü'l-cemel ale'l-Minhec*, X, 417.

64 Bühveti, *Keşşâfu'l-gınaan metni'l-ikna'*, III, 24.

tehap olduğunu belirtmişlerdir. Ebeveyn şayet çocuklarını tıraş etmemişlerse saçının ağırlığını tahmin edip akikanın kesilmesinden sonra tıraş edip tasaddukta bulunurlar. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s), torunu Hz. Hasan dünyaya geldiğinde kızı Hz. Fatıma'ya "(Hz. Hasan'ın) saçını kesip ağırlığınca gümüşü miskinlere ve ehl-i Suffe'ye sadaka olarak ver."65 buyurmuştur. Hanefî âlimler ise yeni doğan çocuğun saçının kesilmesinin mubah olduğunu vacip ve sünnet olmadığını belirtmişlerdir.66

Bu görüşlerinin asıl dayanağı da Hanefî mezhebine göre akikanın mubah olmasıdır. Nitekim akika sorulduğunda Hz. Peygamber (s.a.s) "*Allah (c.c) (anne babaya itaatsizlik anlamına gelen)*67-*ukûk-u sevmez, ancak kim evladı için kurban kesmek isterse kessin, erkek evlat için birbirine denk iki koyun, kız evlat içinde bir koyun kesilir.*" buyurmuştur.68 Bu rivayette akika kurbanı kesmenin sünnet olmadığını göstermektedir. Çünkü Hz. Peygamber'in (s.a.s) bu uygulamayı kişinin iradesine bırakması akikanın mubah olduğuna delalet eder. Fıkıh âlimleri, çocuğun saçının kesilmesinde erkek-kız ayırımında ihtilaf etmişlerdir. Mâlikî ve Şâfiî âlimler bu uygulamada çocuğun erkek veya kız olmasında fark görmemişlerdir. Bu görüşlerinin dayanağı olarak da Hz. Fatıma'nın çocukları Hasan, Hüseyin, Zeyneb, Ümmü Gülsüm'ün saçlarını tartıp ağırlığınca gümüş tasadduk ettiği rivayeti esas almışlardır.69 Hanbelî mezhebi ise Semüre b. Cündeb'den (r.a) merfû olarak rivayet edilen ("*her çocuğun akıkası doğumunun yedinci gününde kesilir, o günde kendisine isim verilir ve başı tıraş edilir.*")70 hadisinden dolayı yeni doğan kız evladının saçının kesilmeyeceği görüşündedir.71 Rivayetin zahirinden sadece erkek evladın saçının tıraş edileceği anlaşılır. Mezhepte çoğunluk ve sahih olan görüş budur.

65 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, V, 163.

66 el-Mencebî, *el-Lübab fi'l-cemi beyne's-sünneti ve'l-kitab*, II, 638.

67 Hz. Peygamber (s.a.s), Câhiliye devrinde yalnız erkek çocukları için kesilen akika kurbanını kız çocuklarına da teşmil etmiş, ayrıca, "ana babaya karşı gelmek" anlamındaki "ukuk" ile aynı kökten gelen akika kelimesinden hoşlanmadığını belirterek, bir şükür ifadesi olarak kesilen bu kurban için, "itaat ve ibadet" anlamına gelen nüsük kökünden türetilmiş nesike tâbirini kullanmayı tercih etmiştir. Bk. Atar, Fahrettin, "Âkika", *DİA*, II, 263. Ayrıca bk. Ali el-Kârî, *Mirkâtü'l-mefâtiḥ*, VII, 269. (Müt.)

68 Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IX, 300.

69 Muvatta', "Akika", 1; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IX, 304.

70 Rivayetin kaynağı 60. Dipnotta belirtildi.

71 Merdâvî, *el-İnsaf fi marifeti'r-râciḥ mine'l-hilâf alâ mezhebi'l-İmam Ahmed b. Hanbel*, IV, 11. Yazar, Hanefî mezhebinin saçın tıraş edilmesinde erkek-kız evlat arasında bir ayırımın olup olmadığı hususunda bir görüşünü belirtmemiştir. Hanefî hadis âlimi Bedreddin el-Aynî, yeni doğan çocuğun saçının kesilmesi ile alakalı rivayetlerin umumi olduğundan hareketle saç tıraşının kız evlatlarını da kapsadığını ve bu görüşünü daha evla olduğunu belirtmiştir. Bk. Bedreddin el-Aynî, '*Umdetü'l-kârî*, XXI, 131. (Müt.)

5.2. Yeni Doğan Çocuğun Saçının Kesilmesinin Hikmeti

Yeni doğan çocuğun saçının kesilmesinin tıbbî ve toplumsal açıdan iki yararı vardır. Tıbbî açıdan yararları; çocuğun saçlarının gürleşmesine, saç derisindeki gözeneklerinin açılmasına, gözlerine, işitme ve koku alma duyusunun güçlenmesine faydası vardır.

Toplumsal açıdan faydaları; çocuğun saçı ağırlığına gümüş veya altının sadaka verilmesi sosyal dayanışmanın sağlanması açısından önemli referanstır. Aynı zamanda toplum fertleri içerisinde fakirlik tablosunun zayıflamasına, yardımlaşma ve dayanışmanın gerçekleşmesine vesile olmaktadır.⁷²

6. ÇOCUĞU SÜNNET ETTİRMEK

Hitânın sözlük anlamı; erkeklik organının kesilme yeri anlamındadır. Bu da üreme organının üst kısmında bulunan kabuğun/ derinin kesilmesi demektir.⁷³ Kadının sünnet olması “hafd” diye ifade edilir. Erkek çocuğu için sünnet olma “ختنت الغلام ختنا” “hatn” tabiri kullanılırken, kız evladı içinse “خففت الجارية” “hafd” tabiri kullanılır. Sözlük anlamı “kesmek” anlamına gelen i’zâr” erkek evladın sünneti için kullanılır. Sünnetsiz olanlara da ağlef/aklef denir.⁷⁴ Hz. Peygamber (s.a.s), “Sünnet (*hitân*) erkekler için sünnet, kadınlar için faziletli/yararlı bir uygulamadır.” buyurmuştur.⁷⁵

6.1. Çocuğun Sünnet Edilmesinin Hükümü

Hitân, fitrattan kaynaklanan sünnetlerden ve Müslümanların şîârlarındandır. Fıtrat, iki grup da değerlendirilir. Birincisi; kalple alakalı olanı ki buna Allah’ı (c.c) tanıma, bilme, muhabbet etme, ona olan bağlılığı başkasına tercih etme anlamına gelen marifetullahıdır. İkincisi; ameli olan fitrî davranışlardır. Uygulamada fitrî davranışların ilki; ruhu nefsanî meyillerden arındırma (tezkiye) ve kalbi temizlemedir. İkincisi de; bedeni temizlemedir. Bu her iki temizlenme şekli bir diğerini de etkilemekte ve destekler niteliktedir. Yaratılış olarak bedeni temizliğin başı da şüphesiz çocuğun sünnet edilmesidir.⁷⁶

72 Abdülhamid el-Anani, *Terbiyetü’l-tıfl fi-l-İslâm*, I, 40.

73 Ebû Ceyb, Sâdî, *el-Kâmûsu’l-fıkhî*, I, 112; el-Ezherî, *Tehzîbu’l-lüga*, VII, 132.

74 et-Tâlkânî, *el-Muhît fil-lüga*, I, 406. Ayrıca bk. Gürkan, Salime Leyla, “Sünnet”, *DİA*, XXXVIII, 157. (Müt.)

75 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, V, 75; Beyhakî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, VIII, 325.

76 İbn Kayyım, *Tuhfetü’l-mevdûd*, I, 113.

Ebû Hureyre'den (r.a) gelen bir rivayette Hz. Peygamber (s.a.s); “Beş şey *fit-rattandır: Sünnnet olmak, etek tıraşı olmak, bıyıkları kısaltmak, tırnakları kesmek, koltuk altı kılları yolmak.*” buyurmuştur.⁷⁷ Müsned’de geçen rivayette ise “*mazma-za, istinşak, bıyıkları kısaltmak, misvak kullanmak, tırnakları kesmek, parmak bo-ğumlarını yıkamak, koltuk altı kılları yolmak, etek tıraşı olmak, sünnnet olmak, avret mahallini yıkamak.*”⁷⁸ fitrî uygulamalar olarak zikredilmiştir.

Sünnetin Hükümü: Fıkıh âlimleri, çocuğun sünnnet edilmesinin vacip mi sünnnet mi olduğu hususunda ihtilaf etmiştir. Şa’bî (ö. 104/722), Rebîa b. Ebî Abdirrahmân el-Medenî et-Teymî (ö. 136/753 [?]), Evzâî (ö. 157/774), Yahyâ b. Saîd el-Ensârî (ö. 143/760), Mâlik (ö. 179/795),⁷⁹ Şâfiî (ö. 204/820),⁸⁰ Ahmed b. Hanbel (ö. 241/855)⁸¹ gibi âlimler vacip olduğunu belirtmişlerdir. İmam Mâlik, sünnnetin vücubiyetini özellikle vurgulamış, (hıtân) sünnnet olmayanın imâmîtinin ve şahitliğinin makbul olmadığını ifade etmiştir.⁸² Hasan-ı Basrî (ö. 110/728), Ebû Hanîfe (ö. 150/767) ve bazı Hanbelî âlimler hıtânın sünnnet olduğunu belirtmişlerdir.⁸³ Vacip olduğu gö-rüşünde olanların delilleri: “*Kendine câhilce kötülük edenden başka kim İbrâhim’in inanç sistemini reddeder? Oysa biz, gerçekten onu dünyada seçkin kıldık; şüphesiz ki o, âhirette de iyiler arasında yer alacaktır.*”⁸⁴ âyeti ile “*Üzerinden küfrün kıllarını at ve sünnnet ol.*”⁸⁵ “*Bıyığımı kısaltmayan bizden değildir.*”⁸⁶ rivayetleridir.

İslâm’ın sünnnet olmaya verdiği önem nedeniyle bir kişi Müslüman olduğu za-man sünnnetli değilse sünnnet olması gerekir. Nitekim sünnetsiz olan kimsenin na-mazı da makbul değildir.⁸⁷ Tırnak kesmek, koltuk altı tıraşı gibi sünnnet olmak da sünnnet amellerden sayılsa da dinin şîârı olması ve kişinin Müslümanlığının ala-

77 Buhârî, “Libas”, 63; Nesâî, “Taharet”, 9.

78 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, IV, 246; Ebû Dâvûd, “Taharet”, 28. Nevevî, fitrattan muradın sünnnet oldu-ğunu belirtmiştir. Yani bu uygulamalar peygamberlerin sünnnet olan davranışlarıdır. Ayrıca sünnnet de yer alan fitrî davranışlar sadece iki rivayet de zikredilen on uygulamadan ibaret değildir. Bu sebeple hadis de “mine’l-fitra” ifadesi ile fitrata uygun davranışlar on madde ile sınırlandırılmamıştır. Nevevî, *el-Minhâc*, I, 492. (Müt.)

79 Kevkeb Abid, *Fıkhü’l-ibâdât ale’l-mezhebi’l-mâlikî*, I, 204.

80 Ebû’l-Hüseyn, *el-Beyan fi mezhebi’l-İmam eş-Şâfiî*, I, 90.

81 eş-Şeybânî, *Mesâilil-İmam Ahmed b. Hanbel rivâyetü İbn Ebi’l-Fadl Salih*, II, 206.

82 İbn Kayyım, *Tuhfetü’l-mevdûd*, I, 114.

83 Komisyon, *el-Fetâvâ’l-hindiyye*, V, 357; Buhveti, *Keşşâfu’l-gna’*, I, 71; Nasih Ulvan, *Terbiyetü’l-evlad*, I, 82.

84 Bakara, 130/131.

85 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, III, 415; Beyhâkî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, I, 172.

86 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, IV, 366-368; Nesâî, “Taharet”, 13. “Bıyığımı kısaltmayan bizden değildir” hadisi bıyık kesiminin caiz olduğuna delil olup, “bizden değildir” ifadesi “bizim sünnnetimizle amel etmiş olmaz” anlamındadır. Mübarekfûrî, *Tuhfetü’l-ahvezî*, VIII, 35. Yazarın, sünnnetin vücubiyeti ile alakalı bir konuyu izah sadesinde bu hadis ile delillendirmesi kanaatimizce isabetli bir yaklaşım değildir. (Müt.)

87 Sünnetsiz olan kimsenin (adalet vasfının düşmesinden dolayı) şahitliğinin ve namazının kabul edilmeyeceği sahâbeden İbn Abbas’dan (r.a) rivayet edilmiştir. Bk. Bedreddin el-Aynî, *el-Binâye fi şerhi’l-Hidâye*, VIII, 188-189. (Müt.)

meti olması hasebiyle âlimlerin çoğunluğu nezdinde vacip bir amel olarak kabul edilmiştir. Harp meydanında sünnetsiz olan ölüler içerisinde sünnetli bir maktul bulunsa bu kişi Müslümanların kabrine gömülür.⁸⁸ Sünnet, Müslüman ile gayri müslimi ayıran en belirgin alametlerden olduğu için sünnet olmanın vacip oluşu vitir namazının, atların zekâtının, teyemmüm yapacak olan kimsenin toprağa vurmasının, namazda kahkaha ile gülen, kusan, burnu kanayan veya hacamat olan kimseye abdestin vacip oluşu gibidir. Sünnet olmak (zikredilen diğer vecibelere nazaran) daha gerekli ve güçlü bir vecibe olmasından dolayı sünnetsiz olan kimse Müslüman toplum içerisinde kabul görmeyip benimsenmez. Bu nedenle fıkıh âlimlerinden bir grup yaşı büyük olan bir kimsenin sıkıntıya düşeceğini bilse bile yine de sünnet olması gerektiğini belirtmişlerdir.⁸⁹ Şayet sünnet olmak gerekli olmasaydı, sünnet olacak olan kimse veya onun velisi izin verse bile sünnetçinin bu işi yapmaya teşebbüs etmesi caiz olmazdı. Allah (c.c) ve Resulünün emretmediği bir organı kesmeğe teşebbüs etmek caiz olmadığı gibi bir kimsenin parmak, kulak gibi kesilmesi vacip olmayan bir azasının kesilmesine izin verse bile bu işe teşebbüs etmek caiz olmaz. Kendi vücuduna zarar vermek isteyen kimse, başkasına vücuduna zarar verilmesi için izin vermek suretiyle günah yükünden kurtulmuş olmaz ve bu durumda zarara uğrayan kimseye karşı zararın karşılanması hususunda da âlimlerin ihtilafı vardır.⁹⁰ Fıkıh âlimlerinden sünnet olmaya vacip hükmü verenler illet olarak sünnetsiz olan kimsenin temiz kalmasının mümkün olmadığı ve namazının fasit olacağını belirtmişlerdir. Çünkü sünnet derisi erkeklik organını kapladığı için idrar deriye isabet eder. Bu durumda taharetlenme mümkün olmaz. Taharet ve namazın sıhhati sünnet olmaya bağlıdır. Bu sebeple selef ve haleften birçok âlim sünnetsiz kimsenin imamlığını doğru bulmamışlardır. Bu durumda sünnet olmamış bir kimse idrarını tutamayan kimse gibi özürlü sayılır (namazını iade etmesi gerekir)⁹¹

a) Bazı âlimlerin, Hz. Peygamber'in (s.a.s) hitânı, tırnak kesme gibi sünnetler ile beraber zikretmesini delil göstererek hitânı sünnet olarak değerlendirmeleri isabetli değildir. Çünkü hadiste gusül abdestinde uygulanan mazmaza ve istinşak gibi vacip ameller ve misvak kullanmak gibi müstehap ameller de zikredilmiştir. Örneğin; tırnak kesimi sünnet olsa da tırnağın uzaması ve tırnak altında pisliklerin birikmesi gibi durumlarda bazen hükmü vacip de olabilir. Rivayet, vacip, müstehap gibi birçok hükmü içerdiği için bu durumda hitânın sünnet olduğuna

88 Abdülhamid el-anani, *Terbiyetü'l-tıfl fi'l-İslâm*, 43.

89 İbn Kayyım, *Tuhfetü'l-mevdûd*, I, 116.

90 İbn Kayyım, *Tuhfetü'l-mevdûd*, I, 116.

91 Nasih Ulvan, *Terbiyetü'l-evlad*, I, 83.

dair mezkûr hadis ile delil getirenlerin görüşü, isabetli değildir.⁹² Hitânın sünnet olduğunu belirten âlimler, Hz. Peygamber'in (s.a.s) tırnak kesimi, koltuk altı tıraşı gibi hitânı da sünnet olarak zikretmesini delil olarak göstermişlerdir. Bu delilde hitânın vacip değil sünnet olduğunu ortaya koymaktadır.⁹³

6.2. Sünnet Olmanın Dinî Hikmeti Ve Faydaları

Hitân, Allah'ın (c.c) kullarına ihsan ettiği, zahiri ve bâtinî güzelliklerin kendisiyle kemale erdiği şer'î uygulamalardan birisidir. Hitân, Allah'ın (c.c.) yarattığı fitratın tamamlayıcısı konumunda olduğundan Hz. İbrahim'in (a.s) Hanîf dininin de tamamlayıcısıdır. Hitânın meşruiyetinin esası Hanîf dini kemale erdirmek olduğundan Allah (c.c), Hz. İbrahim (a.s) ile sözleşmiş, onu insanlara imam birçok toplumlara önder kılmış, birçok peygamber ve melik onun sulbundan gelmiş, nesli çoğalmış, sünnet olma âdeti de kendisiyle nesli arasında sözleşme alameti sayılmıştır. Dolayısıyla bu sözleşme müminlerin vücutlarında belirlenmiş, Hz. İbrahim'in (a.s) dinine giriş alameti sayılmıştır. Nitekim bu şekilde yorumlayanlara göre Rabbimizin şu âyet-i kerimesindeki ilah-i hitaba uygundur;⁹⁴ *“Allah'ın boyasıyla boyandık. Boyaca O'ndan daha güzel olan kim vardır? Biz yalnız O'na kulluk ederiz” (deyin).*⁹⁵

Sünnet olmak; fitratın başı, İslâm'ın nişanı, şeriatın sembolü ve Allah'ın (c.c), Hz. İbrahim'in (a.s) diliyle kanunlaştırdığı Hanîf dinin tamamlayıcısı olan dinî hikmetin gereğidir. Kalpleri iman ve tevhide, insanların bedenlerini hitân, bıyıkları kısaltma, tırnakları kesme ve koltuk altı temizliğiyle bezeyen inanç da budur.⁹⁶ *“Sonra sana, “Tevhid önderi olan ve putperestler arasında yer almamış bulunan İbrâhim'in dinine uy” diye vahyettik.*⁹⁷

6.3. Sünnetin Sağlık Açısından Hikmeti

Sünnet; nezafeti celpeder, yaratılışı güzelleştirir. Hastalıklardan koruma amaçlı sıhhi bir tedbir olup, sünnet derisinin alınması kişiyi yağlı salgılardan ve iç yağ

92 Nasih Ulvan, *Terbiyetü'l-evlad*, I, 83.

93 Nasih Ulvan, *Terbiyetü'l-evlad*, I, 83.

94 İbn Kayyım, *Tuhfetü'l-mevdûd*, I, 126.

95 Bakara, 2/138.

96 Nasih Ulvan, *Terbiyetü'l-evlad*, I, 87.

97 Nahl, 70/123.

akıntılarında korur. İdrar yolu enfeksiyonu ve penis kanseri riskini azaltır. Tıbbî araştırmalar, özellikle ilk kırk gün içerisindeki sünnet etmenin küçük çocuğun doğumundan itibaren büyük faydasını ortaya koymuştur. Çocuğun sünnet edilmesi tehir edildikçe erkeklik organı, idrar yolları ve sünnet derisindeki iltihap riski artar.⁹⁸ İbn Kayyım el-Cevziyye (ö. 751/1350), hitânın hikmetini şöyle belirtir; “Rabbimiz, hitâna hanîflik özelliği bahşetmiş ve bu uygulamayı hanîfliğin nişanı olarak var etmiştir. Hitân; temizlik, nezafet, tezyin, ahlak güzelliği, kişiyi aşırılıkta hayvanî bir konuma iten şehvetin dengelenmesi vb. güzel hasletleri içinde barındırır. Bu sebeptir ki sünnetsiz erkek ve kadınların cinsel isteklerinde aşırılık olduğu bilinmektedir. Zikrettiğimiz hikmetlerden dolayı sünnetin erkeklerde daha yaygın olsa da kadınlar içinde geçerli bir uygulama olmalıdır.”⁹⁹ Hitânda alınması icap eden miktarla ilgili olarak Nevevî (ö. 676/1277), erkek üreme organının baş kısmını kaplayan derinin tamamının alınması gerektiğini belirtmiştir. Şayet bir kısmı alınır bir miktar deri üreme organı üzerinde bırakılırsa ikinci defa aynı ameliyenin tekrar edilmesi gerekir.¹⁰⁰ Yeni tıbbî araştırmalar göstermiştir ki tenasül uzvu ile alakalı zührevi hastalıklardan bazısı ölüme kadar götürmektedir. Bu rahatsızlıklardan önemli bir kısmı da sünnetsiz olanlarda müşahede edilmekte sünnetli olanlarda nadiren rastlanmaktadır.

7. ÇOCUĞUN DOĞUMUNDA SÜNNETE AYKIRI OLAN BAZI UYGULAMALAR

Son zamanlarda bazı İslâm ülkelerinde yeni doğan çocuklarla ilgili bazı bid’at¹⁰¹ uygulamalar ortaya çıkmıştır. Örneğin:

Ülkenin kuzeyinden güneyine, doğusundan batısına kadar Mısırlı aileler yeni doğan çocuğun doğumunun yedinci gününün gelişinde kutlamalar yapmayı arzulamaktadırlar. Bu âdetin gerçekleşmesinde ailenin maddi durumu göz önünde bulundurulmamakta hatta aile önemli derecede maddi sıkıntı ile karşılaşsa bile bu âdeti uygulamaya gayret göstermekte gerektiğinde başkalarından borç almaktadır. Birçok yerleşim biriminde birbirine benzerlik arz edecek şekilde yapı-

98 Abdülhamid el-Anani, *Terbiyetü’l-tıfl fi-l-İslâm*, 43.

99 İbn Kayyım, *Tuhfetü’l-mevdûd*, I, 188.

100 Nevevî, *Ravzatü’l-tâlibin*, II, 499.

101 Bid’atin tarifi şöyledir; “Hz. Peygamber (s.a.s) ve sahâbe dönemlerinde görülmeyip onunla amel edilme- yen, hatta bir benzeri olmayan ve İslâm’dan olmadığı halde sonradan ortaya çıkan ve ibadet kabul edilen görüş ve ameller, sünnete aykırı davranışlardır. Şimşek, Mehmet Sait, “Bid’at”, *Şamil İslam Ansiklopedisi*, I, 315. (Müt.)

lan yedinci günü kutlamaları çocuklara özendirilmektedir. Her bir aile yeni doğan erkek evladı için ibrik, kız evladı içinde testi almakta, buna ilaveten yedinci gün münasebetiyle misafirlere bisküvi, tatlı vb. ikramlar yapılmaktadır. Bu tür ikramlarda ailelerin maddi durumuna göre farklılık arz etmektedir. Ayrıca bu uygulamada tamamen gelişmiş olup varlıklı aileler, lüks çikolatalar ile küçük çerçeve yaptırıp üzerine doğan çocuğun ismi ve doğum günü merasimini ifade eden bilgiler yazılmaktadır. Mısır'da değişmeyen bir âdet de yeni doğan çocuğun kulağına yakın bir yerde havanın dövülmesi ve uzman bir hanım tarafından havanda dövülen maddenin elekten geçirilip annenin eleme süresince çocuğun üzerinden geçmesi uygulamasıdır. Bu âdetler, ailelerin sosyal ve iktisadi olarak farklı kategorilerine göre Mısır'da varlığını sürdürmektedir.¹⁰²

San'âda doğan çocuğun erkek olma durumunda doğumu tebrik eden kadınların üç kere, kız çocukta ise bir kere zılgıt çalması âdet olmuştur. Doğumun ikinci haftası annenin iyileşmesinin akabinde kendisi için evin en büyük odasında ziyaretçi hanımları karşılamak için büyük bir yer hazırlanır. Anne, bu mekâna girmeden önce tüm arkadaşlarıyla beraber buharlı bir hamama gider, gelini güveye götüren alay ve mevlit ilahisi eşliğinde doğum yaptığı mekâna girer. Bu hadiseyi ihya etmek gayesiyle şiir okuyan kadının daveti aile efradı ve dostların huzurunda tamamlanır. Annenin doğum yaptığı mekâna girmesiyle ziyaretle beraber çay servisi yapılır. Ziyaret, ağırlıklı olarak anne tarafı akrabalar tarafından yapılır. Öncelikle baba, doğum yapan kızına elbise, lüks kumaş, tatlı vb. şeyler hediye edip ziyaret eder. Kadınlar o gün babanın kızına takdim ettiği hediyeleri görmek için toplanırlar.¹⁰³

Iraklı aileler ise çocuğun doğumunu ilk haftada kutlamazlar. Ancak geçmişten kendilerine tevarüs etmiş uygulayageldikleri âdetleri vardır. Çocuğun doğumu akabinde uygulanan bazı âdetler şöyledir: hastalık isabet etmemesi temenniyle doğumdan sonra çocuğa sarı renkli boncuk veya haset ve göz değmesinden korunması mavi boncuk (nazar boncuğu) takılır.¹⁰⁴ Demirin şeytanın zararını

102 Mevsûatü't-tıfîl-ilektrûnî'l-muhdes, www.countrylink.com. Ülkemizde de "bebek mevlidi" adıyla bilinen bir uygulama mevcuttur. Yeni doğan çocuğun ebeveyninin, konu komşu, akrabalar ve dostlarını çağırıp ikramla beraber çocuk için dualar edilmesi, hayır temennilerinde bulunulması ile icra edilen bir uygulamadır. Bu âdeti, usulüne uygun olarak icra edildiği takdirde bid'at olarak nitelemenin doğru olmadığı kanaatindeyiz. Örneğin; a) bu uygulamayı kırkinci veya yedinci gün yapmanın gerekli olduğuna inanmamak, b) bu âdeti dinin bir emri olarak görmemek, c) ikramlarda israfa gitmemek, d) ailelerin haddinden fazla masraf yaparak kaldıramayacakları yük altına girmemeleri, e) gösterişten uzak durulması, f) sünnet' de olmayan bid'at davranışlardan kaçınılması, f) İslâm'ın ruhuna uygun şekilde icra edilmesi gerekmektedir. (Müt.)

103 Mevsûatü'l-muhît, *Tukûsu'l-ihitfâl bi'l-mevlidi fi Sanâ*, Htt://as7ab.maktoob.com/groub/viewforum-1289408.htm. (07.09.2012)

104 Ülkemizde de Irak'taki uygulamaya benzer şekilde çocukları bela, musibet, hastalık ve kem gözlerden

defettiğine dair inanç sebebiyle şeytanın zararından korumak amacıyla çocuğun başının altına bıçak veya herhangi bir demir parçası, rızık celp etmesi için ekmek parçası konur. Rızka sebep olması için yeni doğan çocuğun tırnakları kesilip babanın cebine konulur. Doğumun kırkınıcı günü çocuk yıkanır, biraz siyah neft yağı ile beraber kırk çeşit koku toplanıp çocuk kokulanır ve parmak aralarına, koltuk altına hasta olmasın diye bu kokulardan sürülmek suretiyle çocuğa karşı görev tamamlanır. Yukarıda zikredilen bu uygulamalar, İslâm şeriatında bir dayanağı olmadığı için bid'at olarak değerlendirilir.

SONUÇ

Yeni doğan çocuğun doğumunun akabinde uyulması gereken şu şer'î hükümlerden bahsettik.

- 1) Sağ kulağına ezan sol kulağına kamet okumak.
- 2) Tahnik: Yeni doğan çocuğun ağzına hurma vb. tatlı bir şeyin sürmek.
- 3) Çocuğa güzel bir isim vermek.
- 4) Akîka kurbanı kesmek.
- 5) Saçını kesip ağırlığınca tasadduk etmek.
- 6) Çocuğu sünnet (hıtân) ettirmek.
- 7) Çocuğun doğumundan sonra İslâm'da olmayan bazı uygulamalardan bahsettik.

koruması için "nazar boncuğu" takılması maalesef yaygındır. Bu uygulama caiz olmayıp kullarını koruyup gözetin, muhafaza eden Allah'tan (c.c) başka bir şeyden medet ummak inancımıza da aykırıdır. Din işleri yüksek kurulunun bu husustaki fetvası şöyledir; "Nazarın mahiyeti ve keyfiyeti kesin olarak bilinmemekle beraber, bazı kimselerin bakışlarıyla olumsuz etkiler meydana getirebildikleri dinen de kabul edilmektedir. Bir hadiste, "Nazardan Allah'a (c.c) sığın, çünkü nazar (göz değmesi) haktır." (İbn Mâce, "Tıb", 32) buyrulmaktadır. Nazar konusunda Hz. Peygamber'in (s.a.s) tavsiyelerini uyguladıktan sonra sonucu yüce Allah'tan (c.c) beklemek İslâm inancının gereğidir. Dinimizde nihai etkiyi Allah'tan (c.c.) başkasına atfeden tutum, davranış ve inanışlar yasaklanmıştır. Bu sebeple nazar boncuğu ve benzeri şeylerin, bunlardan medet ummak amacıyla boyuna veya herhangi bir yere takılması caiz değildir. Bu tür davranışlarda bulunanlar hakkında Resûlullah (s.a.s) "Kim nazarlık takarsa Allah (c.c) onun işini tamama erdirmesin" (Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, XXVIII, 623) buyurmuştur. Diğer bir hadiste ise nazarlık takan ve nazarlığa koruyucu etki atfeden kimsenin Allah'a (c.c) ortak koşmuş olacağı ifade edilmiştir (Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, XXVIII, 637). Nazardan korunmak için böyle hurafeleri terk edip Hz. Peygamber'in (s.a.s) öğrettiği duaları yapmak gerekir (Buhârî, "Tıb" 38; Tirmizî, "Tıb" 16; İbn Mâce, "Tıb" 32; Kamil Miras Tecrid Tercemesi, XII, 90). Bu çerçevede Felak ve Nâs sureleri yanında Hz. Peygamber'in (s.a.s) torunlarına yaptığı şu dua da okunmalıdır: "Her türlü şeytan ve zehirli hayvanlardan ve bütün kem gözlerden Allah'ın (c.c) eksiksiz kelimelerine sığınırım." (Buhârî, "Ehâdisu'l-enbiyâ", 10; bkz: İbn Mâce, "Tıb", 36)." Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı, *Diyanet İşleri Yüksek Kurulu Fetvalar*, I, 70. (Müt.)

Kaynakça

- Abdülhamid el-Anani, Hannan, *Terbiyetü't-tıfl fi'l-İslâm*, 2. Baskı, Dâr Safâ, Umman, 2004.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî, (v. 241/855), *el-Müsned*, I-L, thk. Şuayb el-Arnâvut v.dğr., 2. Baskı, Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1999.
- Bühveti, Mansur b. Yunus b. İdris, (v. 1051/1641), *Keşşâfu'l-gmaân metni'l-ikna'*, I-VI, thk. Hilal Musaylihî-Mustafa Hilal, 1. Baskı, Daru'l-Fikr, Beyrut, 1983.
- Cüveynî, Abdülmelik b. Abdullah b. Yusuf b. Muhammed, (v. 478/1085), *Nihâyetü'l matlab fi dirâyeti'l-mezheb*, I-XX, thk. Abdülazim Mahmud ed-Dîb, 1. Baskı, Dârü'l-Minhâc, Katar, 2007.
- Ebû Abdillâh, Muhammed b. İsmail, (v. 256/870), *Sahih-i Buhari*, I-VI, thk. el-Buga, Mustafa, 3. Baskı, Dâr İbn Kesir el-Yemâme, Beyrut, 1987.
- Ebû Abdillâh, Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî, (v. 179/795), *Muvatta'*, I-II, thk. Muhammed Fuad Abdülbaki, Dâr İhyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, 1985.
- Ebû Dâvûd, *Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî*, (v. 275/889), *Süneni Ebî Dâvûd*, I-IV, thk. Sıdkî Cemil el-Attâr, 1. Baskı, Dârü'l-Fikr, 2005.
- Ebü'l-Hüseyn, Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyri, (v. 261/875), *Sahih-i Müslim*, I-VIII, 1. Baskı, Darü'l-Cil, Beyrut, 2010.
- Ebü Ceyb, Sa'dî, *el-Kâmûsu'l-fikhî*, 2. Baskı, Dârü'l-fikr, Dımeşk/Suriye, 1988.
- Ebü'l-Hüseyn, Yayha b. Ebî'l-hayr b. Salim el-umrânî el-Yemenî eş-Şafîî, (v. 558/1163), *el-Beyan fi mezhebi'l-İmam eş-Şafîî*, I-XIV, thk. Kâsım Muhammed en-Nûrî, 1. Baskı, Dârü'l-Minhâc, Cidde, 2000.
- Ebü Ya'lâ, Ahmed b. Ali b. El-Müsenna, (v. 307/919), *Müsnedü Ebî Ya'lâ*, I-XVI, thk. Hüseyin Selim Esed, 2. Baskı, Dârü'l-Me'mûn, Dımeşk, 1984.
- el-Ezherî, Süleyman b. Ömer b. Mansur, (v. 1204/1790), *Hâşiyetü'l-cemel ale'l-Minhâc*, I-V, Darü'l-Fikr, Beyrut, 2010.
- el-Ezherî, Ebû Mansur Muhammed b. Ahmed, (v. 370/981), *Tehzîbu'l-lüga*, I-VIII, 1. Baskı, Dâr İhyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, 2001.
- el-Ezherî, Salih Abdussemi el-Âbî, (v. 1335/1917), *es-Semeraldâni fi takribi'l-meânî şerhu risâleti İbn Ebî Zeyd el-Kayravânî*, 1. Baskı, el-Mektebetü's-sekâfiyye, Beyrut/Lübnan, t.y.
- el-Hin, Mustafa, el-Buga, Mustafa, *el-Fıkhü'l-menheci alâ mezhebi'l-İmam Şafîî*, I-VIII, 4. Baskı, Dârü'l-Kalem, Dımeşk, 1992.
- el-Mencebî, Ebî Muhammed Ali b. Zekeriyâ, (v. 686/1287), *el-Lübab fi'l-cemi beyne's-sünneti ve'l-kitab*, I-II, thk. Muhammed Fazıl Abdülaziz el-Murad, 2. Baskı, Dârü'l-Kalem, Dımeşk, 1994.
- eş-Şehûd, Ali b. Nâyif, *Mevsûatü fikhü'l-ibâdât*, Mektebetü'n-nûr, Suriye, t.y.
- et-Tâlkânî, Ebu'l-Kâsım İsmail b. İbad b. el-Abbas, (v. 995/1587), *el-Muhit fil-lüga*, I-X, thk. Muhammed Hasan Âli Yâsîn, 1. Baskı, Âlemu'l-kütüb, Beyrut, 1994.
- Feyyumî, Ebü'l-Abbâs Hatibüddehşe Ahmed b. Muhammed b. Ali, (v. 770/1368-69), *el-Misbâhu'l-münir fi ğaribi şerhi'l-kebir*, I-II, thk. Abdülazim eş-Şenâvî, 2. Baskı, Dârü'l-Meârif, Kahire, 2016.
- Gazâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed el-Gazzâlî et-Tûsî, (v. 505/1111), *el-Vâsîfî'l-mezheb*, I-VII, thk. Ahmed Mahmud-Muhammed Tâmir, 1. Baskı, Dârü's-Selâm, Kahire, 2010.

Hâkim, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hâkim en-Nisâbüri, (v. 405/1014), *el-Müstedrek ala's-sahihayn*, I-V, thk. Mustafa Abdülkadir Ata, 2. Baskı, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, Beyrut, 1990.

Mevsûatü'l-muhît, *Tukûsu'l-ihitîfâl bi'l-mevlid fi Sanâ*, Htt://as7ab.maktoob.com/groub.

İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Zürai ed-Dımaşkî el-Hanbelî, (v. 751/1350), *Tuhfetü'l-mevdûd bi-ahkâmi'l-mevlûd*, thk. Fevvez Ahmed Zümerli, 1. Baskı, Darü'l-Kütübî'l-Arabî, Beyrut, 2005.

Kâsânî, Alâüddîn Ebû Bekr b. Mesûd b. Ahmed, (v. 587/1191), *Bedâi'us-sanâ'i fi tertibiş-şerâ'i*, I-X, thk. Ali Muhammed Muavvid, 1. Baskı, Dâru'l-Kütübî'l-ilmiyye, Beyrut, 2003.

Karavî, Muhammed el-Arabî, *el-Hulâsatü'l-fıkhiyye alâ mezhebi's-sâdeti'l-Mâlikîyye*, Dâru'l-Kütübî'l-ilmiyye, Beyrut, 2015.

Kevkeb Abid, el-Hâce, (v. 1986), *Fıkhu'l-ibâdât ale'l-mezhebi'l-mâlikî*, 1. Baskı, Matbaatü'l-inşâ, Dımeşk/Suriye, 1986.

Komasyon, *el-Fetâva'l-hindiyye*, I-VI, 2. Baskı, Dâru'l-Fikir, Beyrut, 1990.

Merdâvî, Ali b. Süleyman, (v.885/1480), *el-İnsaf fi marifeti'r-râcih mine'l-hilâf alâ mezhebi'l-İmam Ahmed b. Hanbel*, I-XII, thk. Muhammed Hamid, Dâr İhyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut.

Mevsûatü't-tifli'l-elektrûni'l-muhdis, www.countrylink.com.

Nasih Ulvan, Abdullah, (v. 1407/1987), *Terbiyetü'l-evlad fi-l-İslâm*, 41. Baskı, Dâru's-Selâm, 2007.

Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahya b. Şeref b. Müri, (v. 676/1277), *Ravzatü't-tâlibîn ve 'umdetü'l-müttaķîn*, I-XII, thk. Züheyr eş-Şâviş, 3. Baskı, el-Mektebü'l-İsâmî, 1984.

Suveyd, Muhammed Nur, *Menhecü't-terbiyeti'n-nebeviyye lit'tifl*, 3. Baskı, Dâr İbn Kesir, Dımeşk/Beyrut, 1998.

Takiyyuddin el-Makrizî, Ahmed b. Ali b. Abdülkadir Ebû'l-Abbas el-Hüseynî el-Ubeydî, (v. 845/1442), *İmtâu'l-esma' bima'lin-nebiyyi mine'l-ahvâli ve'l-emvâli ve'l-hafadeti'l-meta'*, I-XV, thk. Muhammed Abdülhamid en-Nemisî, 1. Baskı, Dâru'l-Kütübî'l-ilmiyye, Beyrut/Lübnan, 1999.

Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdi el-Hacri el-Mısri (ö. 321/933), *Müşkilü'l-âşâr*, I-XVI, thk. Şuayb el-Arnâvut, 1. Baskı, Dâru'r-Risâle, Beyrut, 2010.

Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre, (v. 279/892), *Sünen-i Tirmizi*, I-VI, thk. Ahmed Muhammed Şakir, 1. Baskı, Dâr İhyau't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, 2002.

Useymîn, Muhammed b. Salih, (v. 2001), *Şerhu'l-mümte' alâ zâdi'l-müstenka'*, I-XV, thk. Ömer b. Süleyman el-Hafıyyan, 1. Baskı, Dâr İbnü'l-Cevzi, 2002.

Viewforum-1289408.htm. (07.08.2012)

Zuhayli, Vehbe, (v. 2015), *el-Vecîz fi'l-fıkhu'l-İslâmî*, I-III, 4. Baskı, Dâru'l-Fikr, Suriye, 2007.

Diğer Kaynaklar

Ali el-Kârî, Ebû'l-Hasen Nürüddîn Ali b. Sultân Muhammed el-Kârî el-Herevî, (v. 1014/1605), *Mirkâtü'l-mefâtiħ şerhu müşkâtî'l-mesâbih*, I-XI, thk. Cemal el-Aytanî, 1. Baskı, Dâru'l-Kütübî'l-ilmiyye, Beyrut, 2008.

- Atar, Fahrettin, "Âkika", *DİA*, II, 263-264, TDV yay. İstanbul, 1989.
- Bedreddin el-Aynî, Ebû Muhammed (Ebû's-Senâ) Bedrüddin Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Ahmed, (v. 855/1451), *'Umdetü'l-kârî fi şerhi Şahîhi'l-Buḥârî*, I-XXV, thk. Abdullah Mahmud Muhammed Ömer, 1. Baskı, Daru'l-Kütübü'l-ilmîyye, Beyrut, 2001.
- , *el-Binâye fi şerhi'l-Hidâye*, XIII, thk. Eymen Salih Şaban, 2. Baskı, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1990.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî, (v. 458/1066), *Sünen-i Beyhakî*, I-XI, thk. Muhammed Abdülkadir Ata, 3. Baskı, Dâru'l-Kütübü'l-ilmîyye, Beyrut, 2003.
- Din İşleri Yüksek Kurulu, *Diyanet İşleri Yüksek Kurulu Fetvalar*, 2. Baskı, DİB yay. İzmir, 2018.
- Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî, (v. 275/889), *Sünen-i Ebî Davud Tercüme ve Şerhi*, I-XVII, çev. Necati Yeniel-Hüseyn Kayapınar, 1. Baskı, Şamil Yayınevi, İstanbul, 2011.
- el-Benna, Ahmed Abdurrahman, (v. 1378/1958), *Fethu'r-rabbânî li-tertibî müsned-i'l-İmam Ahmed*, I-VI, 2. Baskı, Dâr İhyâ-i-t-türâsî'l-Arabî, Mısır, 2009.
- Erdoğan, Mehmet, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri*, 7. Baskı, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2013.
- Gürkan, Salime Leyla, "Sünnet", *DİA*, XXXVIII, 155-157, TDV yay. İstanbul, 2010.
- İbn Âşûr, Muhammed el-Fâzıl b. Muhammed et-Tâhir b. Muhammed et-Tûnisî*, (v. 1970), *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*, I-XII, 1. Baskı, Dâru't-Tûnusîyye, Tunus, 1984.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fazl *Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed*, (v. 852/1449), *Fethu'l-Bârî bi-şerhi Sahîhi'l-Buḥârî*, I-XV, thk. İbn Bâz v.dğr., 1. Baskı, Dâru'l-Kütübü's-selefiyye, Mısır, 2015.
- Mübarekfûrî, Muhammed b. Abdurrahman b. Abdürrahim, (v. 1934), *Tuḥfetü'l-aḥveẓî bi-şerhi Câmi 'i't-Tirmizî*, I-XVI, 1. Baskı, Dâru'l-Kütübü'l-İlmîyye, Beyrut, 2010.
- Münavî, Zeynüddîn Muhammed Abdürraûf b. Tâcil'arifîn b. Nûriddîn Alî, (v. 1031/1622), *Feyzû'l-kaḍîr şerhu'l-Câmi 'i's-şâğîr*, I-VI, 2. Baskı, Daru'l-Ma'rife, Beyrut/Lübnan, 1972.
- Nevevi, Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî, (v. 676/1277), *el-Minhâc fi şerhi Şahîhi Müslim b. Ḥaccâc*, I-XII, thk. Muveffak Merî, 1. Baskı, Daru'l-Feyhâ, Dımeşk/Suriye, 2010.
- Şimşek, Mehmet Sait, "Bid'at", *Şamil İslam Ansiklopedisi*, I, 315, Şamil yay. İstanbul, 2000.
- Tehânevî, Zafer Ahmed, (v. 1974), *İ'lâü's-sünen*, I-XIV, thk. Muhammed Taki Osmânî, 1. Baskı, İdâretü'l-Kurân ve'l-ulumu'l-İslâmiyye, Karâtaşı/Pakistan, 2009.
- Vellévî, Ali b. Âdem b. Musa el-Aytûbî, (v. 1426-2005), *Şerhu Sünen-i Nesâî*, I-XLII, 1 Baskı, Dâru âli burûm, Mekke, 2003.
- Zuhayli, Vehbe, (v. 2015), *el-Fıkhu'l-İslâmî ve edilletuh*, I-X, 12. Baskı, Dâru'l-Fikr, Suriye, 2011.